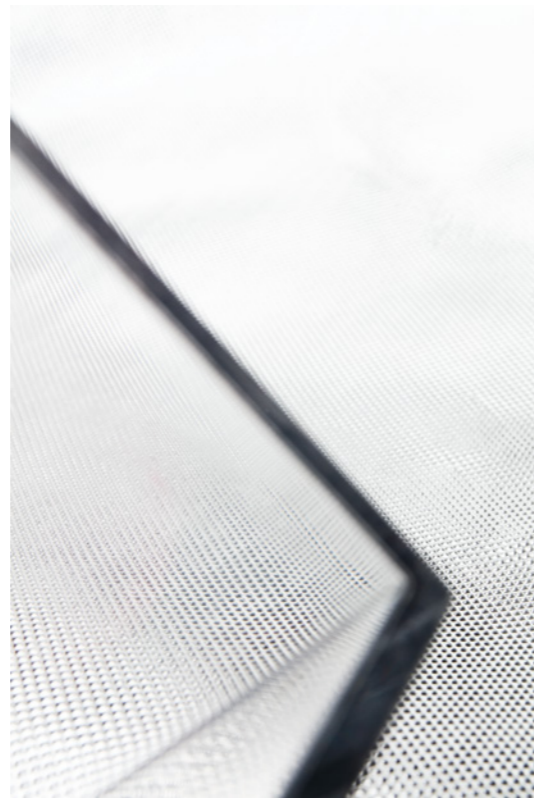

SUPO

VUOSIKIRJA 2023

SU
PO 75

4

Tiedustelu on globaali kasvuala

6

Venäjän riippuvuus Kiinasta on kasvanut – mitä se merkitsee Suomen turvallisuudelle?

8

Suomi joutuu totuttelemaan Venäjän aktiiviseen vaikuttamiseen

10

Ulkomaantiedustelu on parantanut Suomen mahdollisuuksia saada tietoa

12

Kansallinen terrorismin uhka-arvio 2024

14

Suojelupoliisi lukuina 2023

15

Suojelupoliisin perustyö

16

Suojelupoliisi syntyi kylmän sodan alkuhämärässä – nykyhetken uhkissa on samaa

20

Näin tiedustelutieto syntyy

22

Luovuus ja kriittisyys ovat olennaisia taitoja avointen lähteiden tiedustelussa

24

Tiedustelutietoa ei ole ilman laadukasta analyysiä

28

Alueellinen läsnäolo on tärkeää Supon tiedonhankinnalle

30

Suomalaiset luottavat Suojelupoliisiin

Tiedustelu on globaali kasvuala

Suomen turvallisuus- ja toimintaympäristö on muuttunut perusteellisesti ja pysyvästi. Venäjän brutaali hyökkäys Ukrainaan ja suurvaltakamppailun kiristyminen heijastavat globaalien valta-asetelmien murroskautta. Suomen etuja hyvin palvellut sääntöpohjainen maailmanjärjestys on vakavasti haastettu. Vanhat säännöt ovat murentumassa, mutta uusia ei vielä ole. Avoimen yhteistyön sijaan valtioiden välisissä suhteissa korostuvat nyt vastakkainasettelu ja aggressiiviset toimet, vakoilu ja vihamielinen vaikuttaminen.

Teemu Turunen
Suojelupoliisin
vt. päällikkö

Yhteisten sääntöjen liudentuessa korostuu tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden merkitys, niin valtioiden välisessä kilpailussa kuin niiden välisessä yhteistyössä. Valtioiden asema ja vaikutusvalta ovat entistä riippuvaisempia siitä, miten hyvin niiden tiedustelupalvelut toimivat, millaista tietoa ne saavat ja miten tietoa osataan hyödyntää. Tiedustelusta on tullut globaali kasvuala, valitettavasti.

Tiedusteludiplomatialla tarkoitetaan tiedustelutiedon hyödyntämistä ulkopoliittisten tavoitteiden saavuttamisessa, sen tavoitteellista julkistamista tai jakamista kumppanimaiden hyväksi. Venäjän hyökkäystä edeltänyt tiedustelutiedon julkistaminen oli tärkeää niin Ukrainan varautumisessa, länsimaiden yhtenäisyyden luomisessa kuin suomalaisten Nato-jäsenyysharkinnan taustalla.

Suojelupoliisi toimii tässä voimistuvien vastakkainasettelujen maailmassa, pelaamme samaa peliä kuin autoritaaristen valtioiden kolmikirjaimiset voimaviranomaiset, mutta eri säännöillä. Suomi tarvitsee vahvan turvallisuus- ja tiedustelupalvelun, jolla on mahdollisuus, kyky ja resurssit toimia radikaalisti muuttuneessa toimintaympäristössä oikeusvaltion periaatteista tinkimättä.

Venäjän toiminta on edelleen Suomen kansallisen turvallisuuden suurin uhka. Venäjä pitää Suomea epäystävällisenä valtiona ja kohdistaa Suomeen vakoilua ja laaja-alaista vaikuttamista. Pahantahtoiseen toimintaan on syytä varautua, nyt ja pitkällä aikavälillä. Suojelupoliisi on nostanut esiin erityisesti kybermaailmaan sekä kriittiseen infrastruktuuriin liittyvät kohonneet uhat. Myös välineellistetty maahanmuutto on Venäjälle helppo tapa pitää Suomi varpaillaan.

Vastatiedustelutyöllä, tiedustelu-upseerien karkotuksilla ja tiukalla viisumipolitiikalla Suomi sai viime vuonna heikennettyä Venäjän henkilötiedustelun toimintamahdollisuuksia, mutta naapurin tiedustelua ei kannata aliarvioida. Painostustoimia, vakoilusyhteitä tai omaisuuden takavarikointia voidaan jatkossa kohdistaa myös yksittäisiin suomalaisiin Venäjällä. Häikäilemätön vankienvaihtoon pyrkivä panttivankidiplomatia on nostettu autoritaaristen

valtioiden työkalupakkiin.

Kiinassa turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden asema on edelleen vahvistunut. Suurvaltakamppailun kiristyessä uusille aloille murrosteknologioiden merkitys on kasvanut. Tekoälyn hallitsija pääsee määrittelemään tulevaisuutta, kvanttiteknologian hallitsija voi avata vastustajien salaisuuudet. Kehitystyöhön tarvitaan valtavasti dataa, jota monet sovellukset ympäri maailmaa keräävät. Digitalisaatio on yhdistänyt maailmaa ennennäkemättömällä tavalla, mutta kamppailun kiristyessä ja sääntöjen muuttuessa siihen liittyvät haavoittuvuudet tulevat näkyviin. Suurvaltakamppailu on jo laajentunut uusille alueille, avaruuden merkitys kasvaa, samoin arktisen alueen.

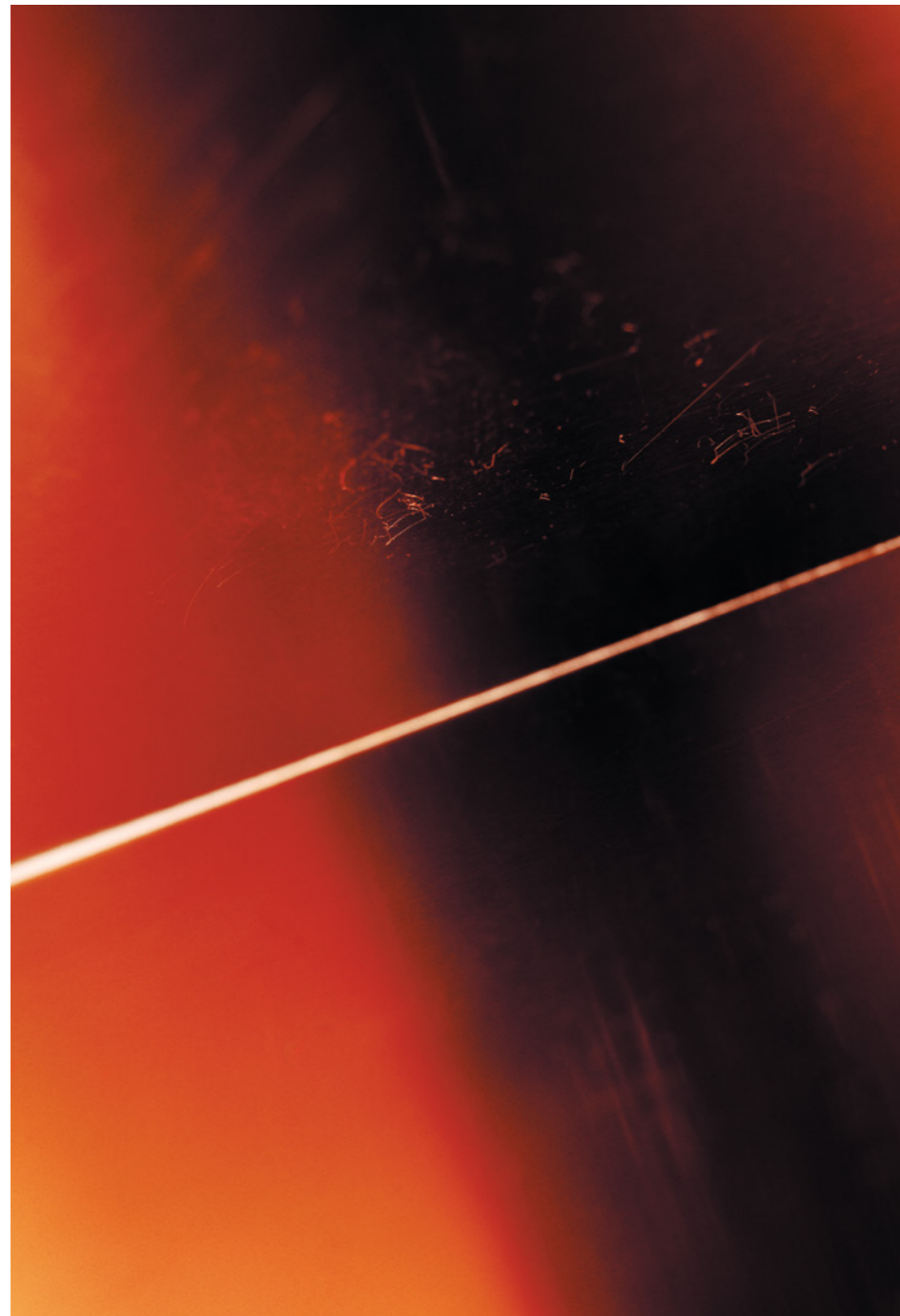
Lähi-idän jännitteiden laineet lyövät myös muualle maailmaan, väkivaltaisen eskalaation vaara on todellinen. Terrorismin uhka on kasvanut Pohjoismaissa, eikä Suomeen ole immuuni näille muutoksille.

Huolestuttavien kehityskulkujen keskellä on hyvä muistaa, että suomalaiset ovat varsin hyvässä turvassa. Uhkien noustessa näkyviin suomalaisten yhtenäisyys ja päättäväisyys ovat vain vahvistuneet. Suomi on hyvin varautunut. Nato-jäsenyys tuo suojaa kaikista vakavimpia uhkia vastaan. Suomi on demokratian ja oikeusvaltion mallimaa. Viranomaisten toimintaan voi luottaa.

Vahva sääntöpohjainen maailmanjärjestys on Suomen etu, mutta sääntöjen muuttuessa Suomen on oltava hereillä. Kyse ei ole ohimenevästä lyhytaikaisesta ilmiöstä. Meidän on päivitettävä oma ajattelumme, lainsäädäntömme ja varautumisemme pahantahtoiseen *mala fide* -toimintaympäristöön. Meillä on häikäilemättömiä vastustajia, jotka ovat valmiita käyttämään heikkouksiamme hyväkseen.

Suojelupoliisin tehtävänä on etsiä tietoa vastustajien salaisista suunnitelmista, estää niiden toteutuminen ja pitää Suomi ja suomalaiset turvassa. Jos emme tuota relevanttia tiedustelutietoa, emme ole hyödyllisiä valtiojohtolle. Jos emme pidä kiinni tiedustelutiedon riippumattomuudesta, emme ole hyödyllisiä kansakunnalle.

Venäjän riippuvuus Kiinasta on kasvanut – mitä se merkitsee Suomen turvallisuudelle?

Tiedustelupalveluna Suojelupoliisin työtä on analysoida suurvaltasuhteita Suomen kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Kiinan ja Venäjän suhteiden kehitystä on seurattu tarkoin, erityisesti Venäjän hyökkäyssodan alettua.

Tiedustelun tehtävä on pyrkiä muun muassa ymmärtämään kansainvälisen politiikan keskeisiä toimijoita, jotta niistä voidaan tehdä mahdollisimman tarkkoja arvioita. Kansainvälisessä politiikassa on monta toimijaa, joiden keskinäiset suhteet vaikuttavat monilla tavoilla globaaliin turvallisuuteen.

Suurvaltasuhteet ovat niin jännitteisessä tilanteessa, että tietoa tarvitaan yhä enemmän. Myös Venäjän hyökkäyssodalla Ukrainassa on ollut merkittäviä kansainvälisen politiikan heijastevaikutuksia. Yksi keskeisistä kysymyksistä on ollut sodan vaikutus Kiinan ja Venäjän suhteisiin.

Kiinan ja Venäjän välit ovat ilmeinen esimerkki asiasta, jonka kehityksellä voi olla heijastevaikutuksia Suomen kansalliseen turvallisuuteen. Suojelupoliisin tehtävä tiedustelupalveluna on tuottaa tällaisista kysymyksistä ennakoivaa tietoa. Tiedustelutiedon tarkoitus on auttaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista johtoa luovimaan monimutkaisessa maailmassa.

Kiina tukee Venäjää varovaisesti

Suojelupoliisin arvio on, että Kiinalla ja Venäjällä on keskenään yhteisiä tavoitteita, joita ne edistävät yhdessä silloin, kun siitä on niille hyötyä. Molemmat haluavat horjuttaa länsimaiden ja etenkin Yhdysvaltojen asemaa kansainvälisillä areenoilla.

Käytännössä Kiina tukee Venäjää varovaisesti. Kiinan ja Venäjän keskinäinen kauppa on lisääntynyt sodan aikana merkittävästi. Venäjä on ollut pakotettu suuntaamaan vientään Kiinaan ja sen riippuvuus Kiinasta on kasvanut huomattavasti. Myös Kiinan vienti Venäjälle on kasvanut. Kiinalle on tärkeää, että Venäjä säilyy vakaana. Selvää kuitenkin on, että Venäjä tarvitsee Kiinaa enemmän kuin toisinpäin.

Kiina on Venäjän hyökkäyssodan alusta lähtien pyrkinyt näyttäytymään puolueettomana osapuolena. Kiina puhuu itsenäisten valtioiden eli Ukrainan suvereniteetin kunnioittamisesta. Puolueettomuuspuheellaan Kiina pyrkii myös vahvistamaan asemaansa kehittyvien maiden johtohahmona.

Toisaalta Kiina tunnustaa Venäjän turvallisuushuolet ja korostaa niiden olevan oikeutettuja. Kiina jakaa Venäjän näkemyksen siitä, että Yhdysvallat ja Nato ovat tunkeutuneet liian lähelle Venäjää Euroopassa.

Lopulta Kiinalle kaikkein olennaisin kysymys on, miten sota vaikuttaa Yhdysvaltojen ja Kiinan väliseen kilpailuasetelmaan. Moni muu asia on alisteinen tälle kysymykselle.

Kiinalle tärkeää on varmistaa, ettei Yhdysvallat ainakaan vahvista kansainvälistä asemaansa sodan myötä.

Siksi Venäjän sodan myötä tapahtunut Naton merkityksen kirkastuminen on Kiinan kannalta kielteinen kehitys. Kiina näkee Naton Yhdysvaltojen ulkopoliittikan välineenä. Se ei halua Naton vahvistuvan tai toimivan omilla lähialueillaan.

Mitä omaa Suojelupoliisi tarjoaa?

Uutishuoneet, ajatushautomot ja lukuisat muut toimijat ovat seuranneet tiiviisti hyökkäyssodan alusta lähtien Kiinan ja Venäjän välisiä suhteita. Aiheesta on tarjolla paljon julkista ja laadukasta tietoa, eikä se ole enää nykypäivänä poikkeuksellista.

Media ja kansalaiset pystyvät teknologian kehityksen myötä tuottamaan uudenlaista tietoa. Kehitys on haastanut tiedustelupalvelut kirkastamaan rooliaan. Tiedustelupalvelut – Suojelupoliisi mukaan lukien – joutuvat miettimään, mitä erityistä annettavaa niillä on.

Tiedustelupalveluiden keskeinen ero muihin toimijoihin on tietenkin salainen tieto. Tiedustelupalveluilla on salaisen tiedonhankinnan ja kansainvälisen tietojenvaihdon kautta käytössään tietoa, jota ei ole muuten saatavilla.

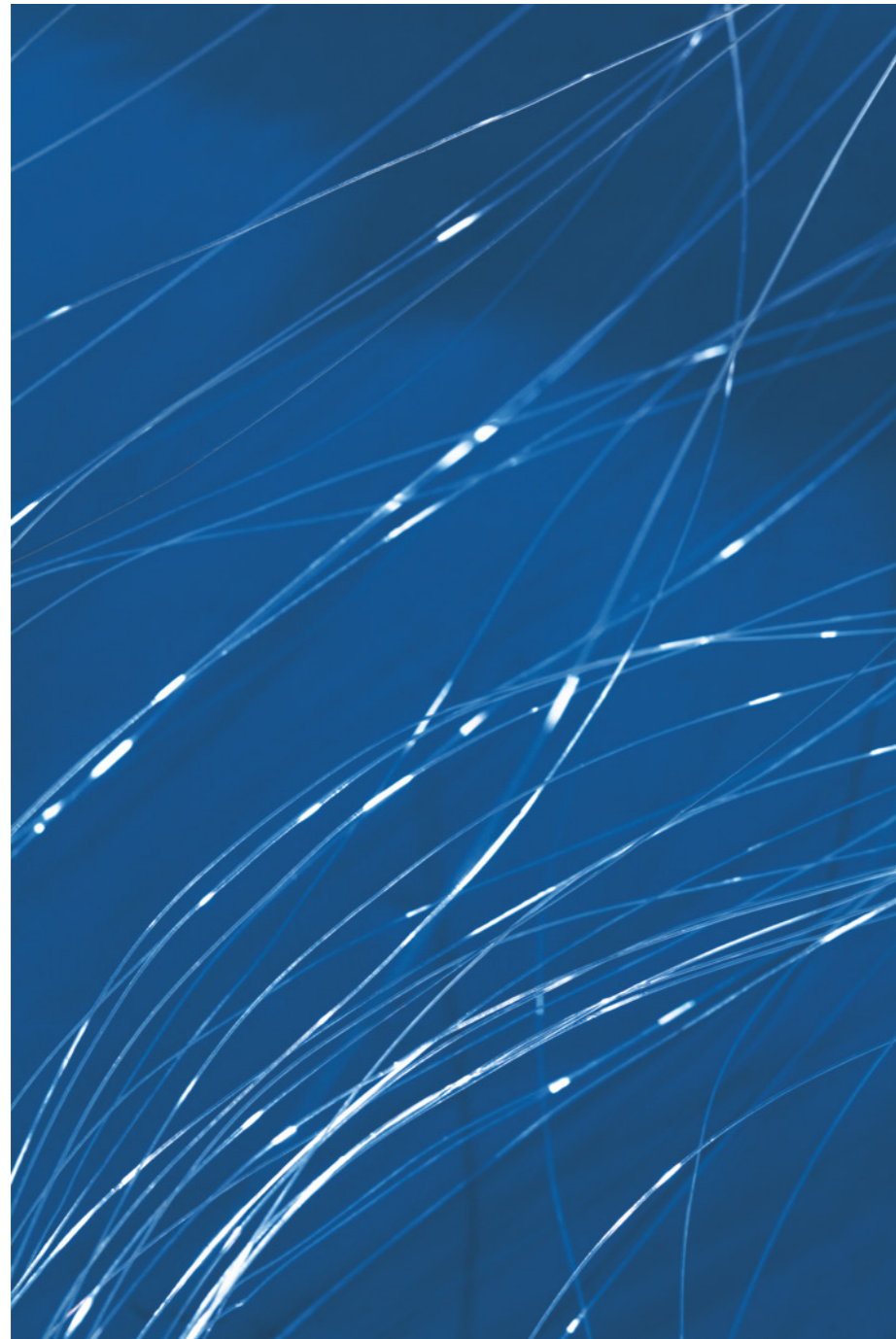
Suojelupoliisin tehtävä on tarjota päättäjille kirkasta ja luotettavaa analyysia, jonka varassa tehdä päätöksiä. Joskus Supon tieto voi vahvistaa julkisuudessa jo liikkuvat olevat tulkinnat, mutta joskus tiedustelutieto on ristiriidassa niiden kanssa.

Suojelupoliisin työtä on analysoida maailmaa Suomen turvallisuuden näkökulmasta

Kun puhutaan Kiinan ja Venäjän välisistä suhteista, on isoilla tiedustelupalveluilla tietenkin erilaiset resurssit hankkia tietoa kuin Suojelupoliisin kaltaisilla pienillä toimijoilla. Minäkään muun toimijan työtä ei ole kuitenkaan hankkia tietoa ja analysoida uhkia juuri Suomen kansallisen turvallisuuden näkökulmasta.

Esimerkkinä tästä ovat Nato-jäsenyyden vaikutukset. Naton laajeneminen Pohjois-Euroopassa on Kiinan näkökulmasta kielteinen asia, ja Suomen jäsenyys herättää uudenlaista kiinnostusta. Keskeinen kysymys Kiinalle on, muuttuuko Suomen suhtautuminen Kiinaan Nato-jäsenyyden myötä.

Suomi joutuu totuttelemaan Venäjän aktiiviseen vaikuttamiseen

Venäjän toiminta on Suomelle merkittävin kansallisen turvallisuuden uhka. Venäjän päähuomio on lähitulevaisuudessa kuitenkin muualla kuin Suomessa.

Suomi joutuu opettelemaan elämistä uudenaikaisessa tilanteessa, jossa heikot suhteet Venäjän kanssa ovat normaali tila. Syy kehnoille suhteille on Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja pyrkimykset lietsoa eripuraa Euroopassa. Venäjä itse pyrkii tulkitsemaan Suomen Nato-jäsenyyden ja osallistumisen länsimaiden yhteisiin pakotteisiin Suomen yksipuolisena päätöksenä heikentää suhteita.

Venäjän Suomeen kohdistuva vaikuttaminen tulee todennäköisesti olemaan aktiivisempaa kuin mihin suomalaiset ovat ennen Venäjän hyökkäyssotaa tottuneet. Jo nyt Venäjä on viestinyt tyytymättömyyttään Suomen muuttuneeseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan esimerkiksi sulkemalla Suomen konsulaatin Pietarissa ja muuttamalla rajaviranomaisten toimintatapaa itärajalta.

Vaikka Venäjästä tulee olemaan enemmän päänvaivaa kuin aikaisemmin, Suomen tilanne ei ole poikkeuksellinen. Monet eurooppalaiset valtiot ovat joutuneet elämään vastaavassa tilanteessa jo kauan.

Suomen rajanaapurina ja Euroopassa sotaa käyvänä maana Venäjä on merkittävin kansallisen turvallisuuden uhka Suomelle. Venäjän päähuomio on kuitenkin muualla kuin Suomessa, eikä sotilaallinen uhka ole lähitulevaisuudessa todennäköinen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on myös heikentänyt sen omia vaikuttamisen edellytyksiä Suomessa ja Euroopassa.

Venäjä ei ole kaikkivoipaa vaikuttaja

Venäjästä muodostuu toisinaan julkisessa keskustelussa kuva ylivertaisena vaikuttajana, joka vetelee langoista ja punoo vuosikausien päähän ulottuvia yksityiskohtaisia suunnitelmia. Todellisuudessa Venäjä ei ole kovin hyvä kehittämään uusia vaikuttamisen menetelmiä tai kohdentamaan harkitusti toimintaansa.

Venäjä usein toimii ja katsoo sitten, mitä tapahtuu. Venäjä ei myöskään aina ymmärrä länsimaaisia yhteiskuntia, minkä vuoksi siltä jää helppoja vaikuttamisen paikkoja käyttämättä. Venäjä ei usein osaa ennakoita länsimaiden reaktioita kovin hyvin.

Venäjän vaikuttamista ei kannata kuitenkaan väheksyä. Venäjä on varsin taitava tarttumaan tilaisuuksiin ja kään-

tämään niitä itselleen eduksi. Venäjä saattaa usein lähes vahingossa onnistua noukkimaan itselleen hyödyn murusia. Usein Venäjälle riittää, että se saa aikaan epävarmuutta ja hämmennystä.

Venäjä näkee maailman uhkaavana paikkana

Jotta Venäjän vaikuttamista voi hahmottaa, on olennaista ymmärtää Venäjän valtiojohtoon maailmankuvaa. Sen ajattelun ydin on, että Venäjä on suurvalta. Todellisuudessa Venäjän kansainvälinen painoarvo vähenee väistämättä. Venäjä on voimakkaasti hiipuva talous, joka tukeutuu öljyyn samalla kun muu maailma tekee siirtymää uusiutuviin energianlähteisiin.

Venäjä haluaa kuitenkin tulla kohdelluksi tärkeänä. Venäjä katsoo, että suurvaltana sillä on suuremmat oikeudet kuin muilla. Samaan aikaan maailma näyttyy Venäjän näkökulmasta uhkaavana ja haastavana.

Näistä lähtökohdista Venäjä katsoo myös Suomea. Rajanaapureilla on merkitystä, mutta Suomi ei ole Venäjän päähuomion kohteena. Venäjä näkee maailman suurten toimijoiden nollasummapelin kenttänä, jossa pieniä pelaajia ohjaavat aina jotkut muut. Jos Venäjä ei vaikuta, niin joku muu vaikuttaa.

Suomesta käsin on helppo unohtaa, että Venäjä näkee myös meissä uhkia. Se haluaa valvoa, mitä kaikkea pitkän rajan yli tulee – EU-vaikutusta, länsipropagandaa ja muita Venäjän valtiojohtoon edun vastaisina pitämiä asioita.

Venäjän tavoite on päätöksentekoon vaikuttaminen

Venäjän vaikuttamisella on monta eri tasoa. Joskus tavoitteena on viestin antaminen tai pelotteen luominen. Toisessa ääripäässä on kansallisen turvallisuuden merkittävä ja konkreettinen heikentäminen. Suomi on toistaiseksi ollut pitkälti viestien antamisen ja pelotteen luomisen päädyssä.

Viime kädessä vaikuttamistoiminnan perimmäinen tavoite on aina vaikuttaa päätöksentekoon ohjaamalla sitä haluttuun suuntaan tai esimerkiksi pyrkimällä rajoittamaan valtiojohtoon kykyä tehdä päätöksiä.

Ulkomaantiedustelu on parantanut Suomen mahdollisuuksia saada tietoa

Suojelupoliisin tehtävä on hankkia tietoa Suomeen kohdistuvista uhkista. Tietoa hankitaan tänä päivänä myös Suomen rajojen ulkopuolella.

Suojelupoliisilla on ollut oikeus hankkia tietoa ulkomailta lähes viiden vuoden ajan. Oikeutta on käytetty aktiivisesti ja tuloksellisesti. Vaikka kyse on hyvin pitkäjänteisestä kehitystyöstä, jo nyt voidaan todeta, että ulkomaantiedustelu on parantanut merkittäväällä tavalla Suojelupoliisin edellytyksiä ja kykyä tuottaa tiedustelutietoa Suomen valtiojohdolle.

Suojelupoliisin tehtävä on hankkia Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta merkittävää tietoa riippumatta siitä, onko tieto Suomessa vai ulkomailla. Kyky hankkia tietoa ulkomailla on olennaisen tärkeä kansallisen turvallisuuden kannalta, sillä Suomeen vaikuttavien vakavimpien uhkien kannalta merkittävää tietoa ei yleensä kokonaisuudessaan ole mahdollista hankkia Suomesta.

Ulkomaantiedustelu on luonteeltaan vaativaa. Siksi sitä käytetään keskeisimpiin kysymyksiin, joista vastaavaa tietoa ei voida muutoin hankkia. Ulkomaantiedustelun kohteet ovat toiminnan suojaamisen vuoksi salaisia.

Ulkomaantiedustelu on olennainen ja keskeinen osa kaikkien tiedustelupalveluiden toimintaa, koska se on usein käytännössä ainoa tapa saada tarvittava tieto, jota tiedonhankinnan kohde pyrkii aktiivisesti suojaamaan.

Suojelupoliisi noudattaa aina Suomen lakia

Tiedustelulakien astuttua voimaan vuonna 2019, Suojelupoliisi on rakentanut kykyään tiedustella ulkomailla. Kyvyn rakentaminen on pitkäjänteistä ja vaatii jatkuvaa oppimista ja toiminnan hiomista.

Ulkomaantiedustelun keinovalikoima on laaja, sillä Supolla on käytössään ulkomailla käytännössä sama lakiin pohjautuva keinovalikoima kuin kotimaassakin. Tietoa voidaan hakea ulkomailta avoimesti tai salaisia tiedon-

hankintakeinoja käyttäen. Päätös tiedonhankinnan toteuttamistavasta tehdään aina sen mukaan, mikä on tarkoituksenmukaisin ja tehokkain keino tiedon saamiseksi.

Ulkomaantiedustelua ohjaavat samat periaatteet kuin Suojelupoliisin muutakin toimintaa. Suojelupoliisi tekee ulkomaantiedustelua Suomen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Sen sijaan esimerkiksi Suomen taloudellisten tai kaupallisten intressien edistäminen ei muodosta perustetta tiedustelutiedon hankkimiselle. On selvää, että pienen maan tiedustelutoiminta ja intressit ovat hyvin erilaista kuin suurvaltojen.

Supo noudattaa ulkomaantiedustelua tehdessään aina Suomen lakia. Kaikki Suojelupoliisin toiminta on tarkoin säädeltyä ja valvottua – niin myös ulkomaantiedustelu. Tiedusteluvallontavaltuutetulla on pääsy kaikkeen Suojelupoliisin tietoon, myös ulkomaantiedustelua koskevaan. Päätöksen ulkomaantiedustelusta tekee aina Suojelupoliisin päällikkö.

Ulkomaantiedustelua on pakko suojata

Ulkomaantiedustelu vaatii onnistuakseen vahvaa suojaamista ja salassapitoa. Tämän takia Suojelupoliisi voi kertoa hyvin niukasti toiminnastaan ja tiedonhankinnastaan ulkomailla. Ulkomaantiedustelua ei voida tehdä onnistuneesti ja tehokkaasti, jos toimintaa ei suojata tai kyetä tekemään salassa.

Kaikki tieto Suojelupoliisin ulkomaantiedustelusta kiinnostaa mahdollisia tiedonhankinnan kohteita sekä sellaisia tahoja, joiden tarkoituksena olisi häitätä tai estää Suojelupoliisin tiedonhankinnan onnistumista.

Supon onkin peiteltävä saatuja onnistumisia, jotta saisimme niitä jatkossakin.

Kansallinen terrorismin uhka-arvio 2024

Terrorismin uhka Suomessa on neliportaisen asteikon tasolla kaksi eli kohonnut. Suomessa on äärioikeistolaisia ja radikaali-islamistisia toimijoita, joilla todennäköisesti on halu ja kyky väkivaltaisten iskujen tekemiseen. Todennäköisimmän uhkan aiheuttavat näiden ideologioiden yksittäiset kannattajat ja pienryhmät. Lyhyellä aikavälillä iskut ovat epätodennäköisiä.

Terrorismin torjunnan kohdehenkilöitä on Suomessa noin 350. Kohdehenkilöiden lista ei ole pysyvä, vaan sille lisätään ja siltä poistetaan henkilöitä jatkuvan arviointityön perusteella. Äärioikeistolaisen terrorismin kohonnut uhka näkyy myös kohdehenkilöiden joukossa.

Suomessa on paljastunut äärioikeistolaisia terroristisia väkivaltahankkeita

Yksittäiset henkilöt ja pienryhmät muodostavat merkittävimmän äärioikeistolaisen terrorismin uhkan Suomessa. Väkivallan uhka kohdistuu erityisesti etnisten ja uskonnollisten vähemmistöryhmien edustajiin sekä ideologiseksi vastustajiksi koettuihin poliittisiin toimijoihin. Potentiaalisia iskukohteita ovat myös muut tahot, joita pidetään äärioikeistolaisessa ideologiassa vihollisina. Äärioikeistolaiset terroristit ovat suosineet iskuissaan ennen kaikkea ampu-ma-aseita, mutta myös räjähteitä hyödynnetään.

Kansainvälisesti äärioikeistolaisessa ideologiassa painotuvat rasismien, antisemitismin ja muukalaisvihamielisyyden kaltaiset teemat. Tunnusomaista on myös aiemmista iskuista inspiroituminen, kokemus valkoiseen väestönosaan kohdistuvasta uhkasta sekä terrorismin ihannoiti verkossa. Myös Suomessa äärioikeistolla on samankaltaisia näkemyksiä.

Suomessa annettiin vuonna 2023 ensimmäiset äärioikeistolaiseen ideologiaan liittyvät terrorismirikostuomiot, kun Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi lokakuun lopussa kolme miestä vankeusrangaistuksiin terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista. Tammikuussa 2024 apulaisvaltakunnansyyttäjä nosti syytteet Kankaanpäässä toiminutta äärioikeistolaisista pienryhmää koskeneessa kokonaisuudessa. Kuudesta syytetystä kaksi sai syytteen terrorismirikoksesta.

Suojelupoliisi on tunnistanut yksittäisiä Suomesta Ukrainan sota-alueelle lähteneitä äärioikeistolaisia. Osa heistä on palannut Suomeen. Konfliktialueella toimiminen lisää myös suomalaisten radikalisoitumisen todennäköisyyttä.

Sosiaalisen median alustoille painottuva verkostoitumi-

nen, propagandan levittäminen ja väkivaltaisen toiminnan edistäminen ovat edelleen olennaisessa osassa Suomen äärioikeistolaisesta toiminnasta, vaikka ideologiaa kannattavat henkilöt tapaavat myös kasvokkain. Erityisesti Siege-kulttuuriksi kutsuttuun toimintaympäristöön kytkeytyy henkilöitä, jotka voivat toteuttaa tai yllyttää yksittäisiä toimijoita ja pienryhmiä väkivaltaiseen toimintaan.

Äärioikeistolaiseen ideologiaan yhdistettävien kampaillu-urheilukerhojen määrä Suomessa on kasvanut viime vuonna. Kerhojen viestintä on suunnattu laajemmalle yleisölle kuin pelkästään jyrkän äärioikeistolaisesti ajatteleville henkilöille. Järjestäytyneet äärioikeistolaiset henkilöt kokevat aiheuta terroristista uhkaa, mutta luo potentiaalisen kasvualustan yksittäisten henkilöiden radikalisoitumiseen.

Radikaali-islamistisen terrorismin uhka säilynyt ennallaan Suomessa

Merkittävimmän radikaali-islamistisen terrorismin uhkan muodostavat ideologiasta inspiroituneet yksittäiset radikalisoituneet henkilöt tai pienryhmät. Radikaali-islamistiseen ideologiaan liittyvät terrori-iskut tehdään todennäköisimmin yksinkertaisin menetelmin, ja ne kohdistuvat siviiliväestöön tai viranomaisiin julkisilla paikoilla. Islamia loukkaavaksi tai sitä vastustavaksi tulkittu teot tai tapahtumat, kuten Koraanien polttaminen tai sotilaalliset toimet terroristijärjestöjä vastaan konfliktialueella, lisäävät todennäköisesti terrori-iskun uhkaa lyhyellä aikavälillä.

Suomessa annettiin huhtikuussa 2023 ensimmäisen kerran tuomio koulutautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, kun Helsingin käräjäoikeus tuomitsi Suomessa asuneen Espanjan kansalaisen neljän kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Henkilö karkotettiin Suomesta elokuussa 2023.

Suomessa keskeisimpiä radikaali-islamismien tukitoimia ovat varojen välittäminen ja ideologian levittäminen verkossa. Propagandan levittäminen ja kuluttaminen ovat keskittyneet salattuihin pikaviestisovelluksiin ja keskusteluryhmiin. Henkilöt, jotka ovat radikalisoituneet verkossa, saattavat seurata useiden radikaali-islamististen terroristijär-

jestöjen propagandaa, eikä selvää uskollisuutta yhdelle järjestölle ole.

Euroopassa radikaali-islamistisesti motivoituneen terrorismin uhka voimistui viime vuoden aikana. Keskeiset tekijät uhkan kasvun taustalla ovat Koraanien häpäisy Euroopassa sekä terroristijärjestö Hamasin lokakuussa 2023 toteuttaman hyökkäyksen aiheuttama konflikti Israelin ja järjestön välillä. Propagandassa esitetyt iskukohteita ovat myös muita uskontoja tai seksuaalivähemmistöjä edustavat henkilöt tai toimijat. Voimistunut uhka muualla Euroopassa ei ole vaikuttanut merkittävästi uhkatason Suomessa.

Vierastaistelija-iskun vaikutusta edelleen radikaali-islamistiseen toimintaympäristöön sekä Suomessa että Euroopassa. Syyrian ja Irakin konfliktialueilta ei saapunut Suomeen yhtään henkilöä vuonna 2023. Syyrian ja Irakin konfliktialueilla oleskelee yhä joitakin radikaali-islamismia kannattavia henkilöitä, joilla on yhteyksiä Suomeen. Lyhyellä aikavälillä on epätodennäköistä, että konfliktialueilta palanneiden verkostot tai yksittäiset palaajat aktivoituvat väkivaltaiseen terroristiseen toimintaan Suomessa.

Maailmanlaajuisesti radikaali-islamistinen terrorismi keskittyy pääosin epävakaille alueille esimerkiksi Syyriassa, Irakissa, Afganistanissa, Somaliassa ja Sahelin alueella. Konfliktialueilla toimivilla terroristijärjestöillä on pyrkimyksiä toteuttaa iskuja myös länsimaissa. Erityisesti Saharan eteläpuoleisen Afrikan merkitys al-Qaidan ja Isisin toiminta-alueena on viime vuosina kasvanut voimakkaasti. Isisin väkivaltainen terroristinen toiminta on lisääntynyt viime vuonna myös Syyrian ja Irakin konfliktialueilla. Terroristijärjestö Hamasin konflikti Israelin kanssa on aktivoitunut myös muita Lähi-idässä toimivia radikaali-islamistisia toimijoita.

Muun terrorismin uhka on matala

Ääri- ja äärioikeistolaisen terrorismin uhka Suomessa on matala, ja sen toiminta keskittyy Suomessa pääasiassa antifasistiseen aktivismiin sekä Kurdistanin työväenpuolueen (PKK) toiminnan tukemiseen. Ääri- ja äärioikeistolainen toiminta on Suomessa pääasiassa väkivallatonta, kun taas väkivaltaa kannattava toiminta suuntautuu ensisijaisesti Suomen ulkopuolelle.

PKK:n muodostama terrorismin uhka Suomessa on matala. PKK ja sen tukijat keskittyvät Suomessa erityisesti rahoituksen keräämiseen ja vaikuttamistoimintaan. PKK:n toiminta Lähi-idässä kohdistuu Turkkiin ja sitä edustaviin kohteisiin.

Arvio Suomen terrorismitilanteen kehittymisestä lyhyellä aikavälillä

Terrorismin uhka säilyy todennäköisesti tasolla kaksi eli kohonnut. Todennäköisimmän terrori-iskun uhkan Suo-

- 4. Erittäin korkea
- 3. Korkea
- 2. Kohonnut**
- 1. Matala

messa aiheuttavat äärioikeistolaisista tai radikaali-islamistista ideologiaa kannattavat yksittäiset henkilöt tai pienryhmät. Merkittävin kyky väkivaltaan on todennäköisesti henkilöillä, joilla on aikaisempaa väkivaltataustaa. Verkkoympäristö mahdollistaa aatteiden omaksumisen monesta suunnasta eikä edellytä sitoutumista vain yhden organisaation toimintaan. Radikalisoituminen koskettaa Suomessa todennäköisesti lyhyellä aikavälillä myös yhä useammin alaikäisiä henkilöitä.

Suojelupoliisi lukuina 2023

Henkilöstö

Henkilöstöä yhteensä Keski-ikä Korkeakoulututkinnon suorittaneet

588 42,4 v 69,2 %

Kansainvälinen kirjeenvaihto

22 000 kansainvälistä viestiä
(lähtenyttä ja vastaanotettua)

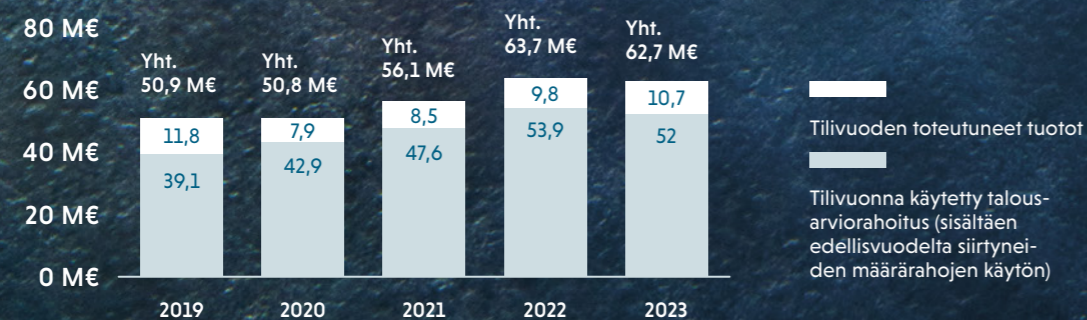
Turvallisuusselvitykset

*Henkilöstä ei tarvitse aina tehdä uutta selvitystä hänen työtehtäviensä vaihtuessa.

Käytetty rahoitus tilivuositain

(miljoonaa euroa)

Suojelupoliisin perustyö

Suojelupoliisi on turvallisuus- ja tiedustelupalvelu, joka torjuu Suomeen kohdistuvat kansallisen turvallisuuden uhat ja tuottaa ainutlaatuista tietoa uhkien ennalta estämiseksi.

Suojelupoliisi tuottaa tiedustelutietoa päätöksenteon tueksi

Suojelupoliisin tehtävänä on tuottaa ennakoivaa ja merkityksellistä tiedustelutietoa valtiojohdolle ja viranomaiskumppaneille päätöksenteon tueksi. Tiedustelu on usein ainoa keino saada tietoa uusista uhkista.

Tiedustelutietoa hankitaan omalla operatiivisella toiminnalla, kansallisen ja kansainvälisen yhteistyön avulla sekä avoimista lähteistä. Ennakointi on olennainen osa tiedustelutiedon analyysia.

Tiedustelutietoon perustuvia raportteja laaditaan valtiojohdolle, ministeriöille ja virastoille kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä ilmiöistä. Lisäksi laaditaan uhka-arvioita poliisille, muille viranomaisille ja toisinaan myös huoltovarmuuskriittisille yrityksille.

Suojelupoliisi torjuu terrorismia

Suojelupoliisi

- tiedustelee paljastaakseen ja estääkseen terrorismirikoksia
- torjuu terroristisia iskuhankkeita Suomea vastaan
- vastaa terrorismin torjuntaan liittyvästä kansainvälisestä tiedustelutiedon vaihdosta
- toimii terrorismia koskevana operatiivisena asiantuntijaorganisaationa
- muodostaa, ylläpitää ja välittää kansallista tilannekuvaa terrorismin muodostamasta uhkasta
- seuraa ääriliikkeiden toiminnan luonnetta ja arvioi, uhkaavatko liikkeet kansallista turvallisuutta

Suojelupoliisi estää vakoilua

Suojelupoliisi

- torjuu Suomeen kohdistuvaa ulkomaista tiedustelua ja estää ennalta siitä aiheutuvia vahinkoja
- torjuu ulkovaltojen Suomeen kohdistamaa laitonta henkilötiedustelua ja vaikuttamista
- torjuu ulkovaltojen Suomeen kohdistamaa vakoilua tietoverkoissa
- estää joukkotuhoaseiden valmistamiseen tarvittavan teknologian, laitteiden ja tietotaidon leviämistä Suomesta tai Suomen kautta
- ylläpitää filannekuvaa ja raportoi Suomen turvallisuutta vaarantavista ilmiöistä ja hankkeista

Suojelupoliisi tekee turvallisuusselvityksiä

- Suojelupoliisi tekee kaikki suomalaiset turvallisuusselvitykset puolustushallinnon turvallisuusselvityksiä lukuun ottamatta.
- Turvallisuusselvitysmenettelyn tarkoitus on estää ennalta toiminta, joka vaarantaa kansallista turvallisuutta tai erittäin merkittävää yksityistä taloudellista etua.
- Suojelupoliisi tekee myös yritysturvallisuusselvityksiä sekä antaa lausuntoja muun muassa kansalaisuus- ja oleskelulupahakemuksista.

**SU
PO 75**

Suojelupoliisi syntyi kylmän sodan alkuhämärässä – nykyhetken uhkissa on samaa

Suojelupoliisi täyttää tänä vuonna 75 vuotta. Neuvostoliiton ja myöhemmin Venäjän uhkan torjuminen on ollut aina keskeinen osa viraston työtä. Vaikka monet nykyuhkat muistuttavat Supon alkuvuosista, on Suomen asemituminen muuttunut olennaisesti.

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 75 vuotta siitä, kun täysin uudistettu, suomalainen turvallisuuspoliisi Suojelupoliisi aloitti toimintansa. Uuden erikoispoliisin tehtävänä oli puolueettomasti suojella Suomen laillista valtio- ja yhteiskuntajärjestystä paljastamalla sitä vastaan suunnatut valtio- ja maanpetokselliset hankkeet.

Jo viraston nimi henki irtiotta edeltäjistä Etsivästä keskuspoliisista ja Valtiollisesta poliisista (Valpo I ja II), jotka nuoren tasavallan sisä- ja ulkopoliittisesti turbulenteina ensivuosisikymmeninä olivat muuntuneet paitsi salaisiksi, myös poliittisiksi poliiseiksi. Uuden viraston toimintaympäristöä hallitsivat vuonna 1949 tutun oloiset teemat. Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välillä oli pari vuotta aikaisemmin alkanut suurvaltapolitiittinen kilpailu, kylmä sota. Suomi asemoitui Neuvostoliiton kanssa solmitun YYA-sopimuksen myötä virallisesti puolueettomaksi, mutta julkisen kulissin takana lännen etuvartiosta seisovaksi maaksi. Ulkoisten uhkien osalta Suojelupoliisiin tärkein tehtävä olikin Neuvostoliiton harjoittaman vakoilun paljastaminen ja torjunta.

Työ tuotti tulosta 1950-luvulla erityisesti itärajalla, jossa Neuvostoliiton rajajoukot ja sotilastiedustelu värväsivät aktiivisesti rajavyöhykkeellä asuvia suomalaisia agenteikseen. Haaviin jäi myös länsimaiden tiedustelupalveluiden edustajia. Suomen maantieteellinen sijainti houkutteli Nato-maita käyttämään sitä hyväkseen Neuvostoliittoa vastaan kohdistuvassa vakoilussa.

Valtuudet ja poliittinen tilanne rajoittivat Supon toimintaa

Kylmä sota heijastui myös Suomen sisäiseen turvallisuuteen. Valvonnan kärki kohdistui pitkään kommunisteihin, joiden Suomen valtiojohto edelleen pelkäsi pyrkivän Neuvostoliiton tukemana demokratian kumoamiseen ja diktatuurin perustamiseen.

Huomiota kiinnitettiin myös kommunististen puolueiden SKDL:n ja SKP:n toimintaan, sillä Neuvostoliiton uskottiin – ja lopulta myös tiedettiin – käyttävän puolueita vaikuttamistoimintansa välineinä pyrkiessään sitomaan Suomen niin poliittisesti kuin taloudellisesti omaan etupiiriinsä. SKP:n kautta neuvostotiedustelu pysyi ajan tasalla myös suomalaisesta politiikasta.

Tällaiseen Neuvostoliiton Suomessa harjoittamaan poliittiseen tiedusteluun ja vaikuttamiseen ei Suojelupoliisiin toimivaltuuksilla ollut kuitenkaan mahdollisuutta puuttua. Ainoa tehokas vastatoimi, julkinen ja avoin keskustelu neuvostotiedustelun vaaroista, oli YYA-Suomessa mahdotonta.

Toistaako historia itseään?

Nyt 75 vuotta myöhemmin Suojelupoliisi jatkaa työtä Suomen kansallisen turvallisuuden puolustamiseksi. Viraston toimintaympäristöä hallitsee jälleen kiihtyvä globaali idän ja lännen välinen vastakkainasettelu sekä kiristyneet suurvaltasuhteet nyt Yhdysvaltojen ja Kiinan välillä.

Myös Euroopan turvallisuusjärjestelmä koki jälleen pitkäkestoisen muutoksen, kun Venäjä kaksi vuotta sitten aloitti laajamittaisen hyökkäyssodan Ukrainaan. Omat haasteensa asettavat ilmastonmuutos ja köyhyys, jotka pakottavat entistä suuremmat ihmisjoukot liikkeelle samalla, kun keskustelu demokratian kriisistä kiihtyy niin Yhdysvalloissa kuin Länsi-Euroopassakin.

Geopoliittisesti Suomi sijaitsee edelleen idän ja lännen välissä ja ulkoisten uhkien osalta suurimman kansallisen turvallisuuden uhkan muodostaa edelleen Venäjän laitton tiedustelu ja vaikuttaminen. Myös sisäisen turvallisuuden puolella keskiöön ovat palanneet kotimaiset ääriliikkeet, kun etenkin äärioikeiston muodostama uhka on viime vuosina kasvanut. Paluun ovat tehneet myös haaveet demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen väkivaltaisesta kaatamisesta ja korvaamisesta diktatuurilla.

Historia tuntuu siis Suojelupoliisin toimintaympäristön osalta toistavan itseään. Toisaalta se kertoo siitä, että (valitettavasti) tarve valtiollisia tai nykytermein kansallisen turvallisuuden uhkia torjuville tiedustelu- ja turvallisuuspalveluille on ikuinen. Vain uhkien yksityiskohdat muuttuvat ajassa.

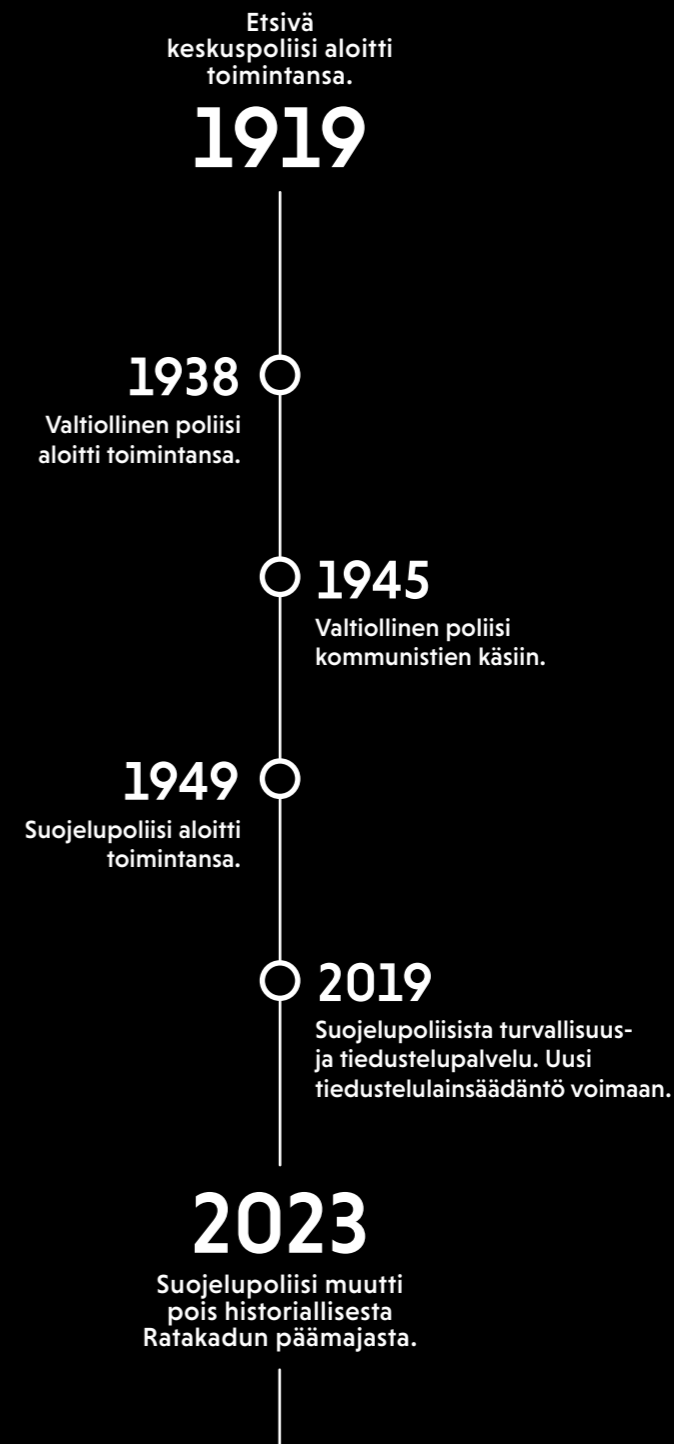
Suomen asemoituminen on muuttunut olennaisesti

Sen sijaan merkittävä muutos on tapahtunut Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa asemassa. Vuonna 2024 Suomi on asemoitunut virallisesti lännen puolelle niin EU- ja Nato-jäsenyyksien kuin Yhdysvaltojen kanssa solmitun puolustusyhteistyösopimuksen ja Britannian kanssa tehtävän tiiviin JEF-yhteistyön kautta.

Tämä uusi asema antaa turvaa, mutta tuo myös uusia velvollisuuksia. Vuonna 2019 turvallisuus- ja tiedustelupalveluksi muuttunut Suojelupoliisi vastaa niihin tänä päivänä myös hankkimalla ennakoivaa tiedustelutietoa erityisesti Suomen valtiojohdon ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon tueksi, mutta myös Suomen liittolaisten tarpeisiin.

Uutta on myös mahdollisuus puhua Suomen kansallisen turvallisuuden uhkista julkisesti niiden oikeilla nimillä myös Suojelupoliisin toimesta. Se on erityisen tärkeää aikana, jolloin vihamielisen informaatiovaikuttamisen keinot ovat lähes rajattomat.

Mari Luukkonen
Suojelupoliisin historiasta väitellyt
Supon erityisasiantuntija

Näin tiedustelutieto syntyy

Suojelupoliisi hankkii tietoa monesta eri lähteestä. Tiedonmuruista jalostetaan arvokasta tiedustelutietoa.

Tiedustelupalveluna Suojelupoliisin tehtävä on hankkia tiedustelutietoa. Tiedon tarkoitus on palvella valtiojohtoa ja viranomaisia Suomen turvallisuutta koskevassa päätöksenteossa. Suojelupoliisi hankkii tietoa vain kansallista turvallisuutta koskevista ilmiöistä eli vakavimmista Suomeen kohdistuvista uhkista. Tiedonhankinta perustuu lainsäädän-

nössä määriteltyihin uhkiin.

Tiedonhankinnassa erilaiset menetelmät täydentävät toisiaan. Supon analyytikot jalostavat hankitun tiedon analyyseiksi ja arvioiksi valtiojohdolle. Parhaimmillaan tiedustelutieto on ainutlaatuista ja ennakoivaa. Se auttaa päättäjiä luovimaan monimutkaisessa turvallisuusympäristössä.

Tiedustelumenetelmät

Siviilitiedustelumenetelmien käyttöön haetaan pääsääntöisesti lupaa tuomioistuimelta. Ulkomaan-tiedustelusta päättää kuitenkin Supon päällikkö ja joidenkin menetelmien käytöstä tiedustelujohtaja.

Siviilitiedustelumenetelmiä ovat esimerkiksi

- Telekuuntelu ja televalvonta
- Tekninen laitetarkkailu
- Suunnitelmallinen tarkkailu
- Tietolähteen ohjattu käyttö
- Paikkatiedustelu

Tietolähdetoiminta

Henkilötietolähteiltä saatava tieto vaatii äärimmäistä luottamuksellisuutta. Vain ihmiset tietävät esimerkiksi aikeita, joita ei ole kirjattu vielä minnekään.

Kansalaisten ja sidosryhmien vihjeet

Suojelupoliisi saa joka päivä vihjeitä eri puolilta yhteiskuntaa, vaikeinta on löytää timantit suuresta määrästä vihjetietoa.

Tietoliikennetiedustelu Suomen rajan ylittävästä tietoliikenteestä

Tietoliikennetiedustelu on tiedon keräämistä valtakunnan rajat ylittävästä tietoliikenteestä ennalta määriteltyjen hakuehtojen avulla. Hakuehdot ovat teknisiä tunnisteita, joilla erotellaan haluttu tietoliikenne muusta liikenteestä.

Viranomaisyhteistyö ja rekisteritiedot

Suomessa on erittäin hyvät viranomaisrekisterit, joista monia voidaan lain sallimissa raameissa hyödyntää myös tiedustelussa.

Kansainväliset kumppanit

Suojelupoliisi antaa ja saa tietoa muiden maiden tiedustelu- ja turvallisuuspalveluilta. Myös Natossa jaetaan tiedustelutietoa, siviilitiedustelulla on Natossa tärkeä rooli.

Avointen lähteiden tiedustelu

Julkisista ja kaupallisista lähteistä saadaan paljon erittäin hyödyllistä tietoa, kun sitä hankkivat alan huippuammattilaiset.

Analyysi

Suojelupoliisin analyytikoiden tehtävä on arvioida tiedonmurujen merkitystä ja asettaa ne oikeaan kontekstiin. Tieto on usein epävarmaa, joten lähteiden ja tiedon luotettavuuden punnitseminen on keskeinen osa analyytikon työtä. Tietoa tarkastellaan erilaisista näkökulmista. Tiedusteluanalyttikko tähyttää tulevaisuuteen eli pyrkii ennakoimaan mahdollisia tulevia kehityskulkuja.

Analysoitu tiedustelutieto

Suojelupoliisi jakaa tietoa valtiojohdolle ja turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä työskenteleville viranomaisille lähes päivittäin. Tietoa jaetaan paitsi kirjallisina raportteina myös kasvokkaisissa tapaamisissa, niin kutsutuissa tiedustelubriiffeissä.

Luovuus ja kriittisyys ovat olennaisia taitoja avointen lähteiden tiedustelussa

Osaava avointen lähteiden taitaja voi löytää hyödyllistä tietoa niin arkistosta, uutisesta kuin propagandastakin. Suojelupoliisi lisää panostuksia avointen lähteiden tiedusteluun.

Luovaa ja uteliasta, mutta myös kriittistä mieltä – sellaista tarvitaan Suomessa avointen lähteiden tiedustelua tehtäessä. Avointen lähteiden tiedonhankinnalla tarkoitetaan julkisista lähteistä saatavilla olevan tiedon hyödyntämistä tiedustelussa.

Mahdollisten lähteiden kirjo on valtava. Tietoa voidaan haarukoida esimerkiksi sosiaalisesta mediasta, uutisista, satelliittikuvista tai opetusmateriaaleista. Satelliittikuvista voidaan todentaa jo tapahtuneita asioita, kun taas uutinen voi kertoa olennaisen tapahtuman ajan ja paikan.

”Avointen lähteiden tiedustelu on innovatiivista puuhaa, sillä tiedonhankintaa voi tehdä niin monenlaisilla lähestymistavoilla ja tietoa voi löytää hyvin yllättävistäkin paikoista, kuten arkistoista. Vanhakin tieto voi olla joskus yllättävän hyödyllistä esimerkiksi ihmisistä”, kuvailee avointen lähteiden tiedustelua tekevä erikoistutkija **Petra**, joka ei esiinny artikkelissa oikealla nimellään.

Avointen lähteiden tiedustelulla on pitkät perinteet. Viime vuosina alan merkitys on vain kasvanut entisestään, sillä digitaaliset lähteet tuottavat yhä enemmän ja uudenlaista tietoa. Suojelupoliisikin panostaa entistä enemmän avointen lähteiden tiedusteluun.

On osattava olla eri mieltä itsensä kanssa

Itsevaltaisissakin valtioissa tietoa on paljon tarjolla julkisista lähteistä – jo lait ja tilastot voivat kertoa olennaisen asian. Propagandakin voi sisältää olennaista tietoa vieraan valtion johtajien tai radikaalien ideologisten ryhmien ajatusmaailmasta. Lähdekritiikki on aina olennaista tiedustelussa.

”Sosiaalisessa mediassa on paljon kohinaa, mutta senkin joukossa voi olla tärkeitä tiedonjyviä. Olennaista on, miten tietoa käsitellään”, kuvailee erikoistutkija **Veli-Pekka Kivimäki**. ”Kriittisyys on välttämätöntä. Se, ettei jämähdä vain yhteen näkökulmaan ja voi olla itsensä kanssa eri mieltä.”

Hyödylliset lähteet vaihtelevat tarkasteltavan ilmiön mukaan. Terrorismiin liittyvissä kysymyksissä tietoa etsitään tyypillisesti henkilöistä, ryhmittymistä tai heidän aatema-

ilmastaan ja propagandasta. Kun pyritään ymmärtämään valtioiden toimintaa, kaikesta aina toimituksellisesta mediasta satelliittikuviin voi olla hyötyä, kysymyksestä riippuen.

Suunnittelua ja toiminnan suojausta tarvitaan

Nykymaailmassa oikeastaan kuka tahansa voi hankkia paljonkin tietoa avoimista lähteistä. Suomessa tiedonhankinnan lähtökohdaksi on aina asiakkaiden tiedontarve ja Suomen kansallinen turvallisuus. Tiedustelussa toiminta on myös hyvin suunnitelmallista ja se vaatii järjestelmällistä perehtymistä yksityiskohtiin. Joskus todellisuuden voidaan todeta olevan julkisessa keskustelussa tehtyjä johtopäätöksiä tylsempi.

Viranomaisen toimintaa määrittää aina laki, minkä vuoksi toiminnalla on enemmän rajoituksia kuin tavallisella kansalaisella, joka etsii tietoa netistä. Esimerkiksi yksittäisen henkilön someprofiilien selailu voi nopeasti olla tulkittavissa tarkkailuksi, mikä edellyttää lupaa käyttää tätä toimivaltuutta.

”Emme voi noin vain tirkistellä ihmisten profiileja – emmekä edes haluaisi. Tiedustelussa toiminnalla pitää aina olla jokin päämäärä, pelkkä uteliaisuus ei riitä”, Petra sanoo.

Tiedustelumenetelmien käytölle pitää olla aina vankat lakiin pohjaavat perusteet. Tietoa pyritäänkin yleensä hankkimaan ensisijaisesti muilla keinoilla, esimerkiksi juuri avoimista lähteistä, jos se on mahdollista. Avointen lähteiden käyttö on usein nopein, halvin ja vähintään yksityisyyteen kajoava tiedonhankintatapa.

”Aina ei tarvitse mennä vaikeimman kautta, vaan tietoa voi olla mahdollista saada helpommin avoimista lähteistä. Toisaalta esimerkiksi vieraiden valtioiden suunnitelmista ja aikeista avointen lähteiden tietoa voi olla vähemmän”, Kivimäki kuvailee.

Hyvä etukäteissuunnittelu ja tarkat tavoitteet ovat keskeisiä avointen lähteiden tiedustelua tehtäessä. Tiedustelutyössä on pohdittava tarkoin myös oman tiedonhaun suojaamista. Tiedonhaku internetistä jättää aina jonkinlaisia jälkiä.

Tiedustelutietoa ei ole ilman laadukasta analyysiä

Laadukkaan analyysin merkitys on kasvanut viime vuosina entisestään. Suojelupoliisi on kehittänyt analyysityötään.

Kun Suojelupoliisin operatiivinen analyttikko saa työpöydälleen kiinnostavaa tietoa, on hänen käytävä läpi monenlaisia kysymyksiä. Onko tiedon lähde luotettava? Onko saatu tieto uskottavaa?

Suojelupoliisin tehtävä on tuottaa hyödyllistä tiedustelutietoa. Joskus tietoa on tarjolla hyvin vähän ja toisinaan todella paljon, mutta se on luonteeltaan ristiriitaista. Todellisuus on sotkuinen, eikä aina ole yksinkertaista arvioida, mikä tieto on tärkeää ja mikä ei.

Vasta huolellisen analyysin läpi käynyt tieto on tiedustelutietoa. Analyttikoiden rooli tiedustelutiedon tuottamisessa onkin monin tavoin keskeinen.

Analyttikoilla on merkittävä rooli Supon tiedonhankinnassa

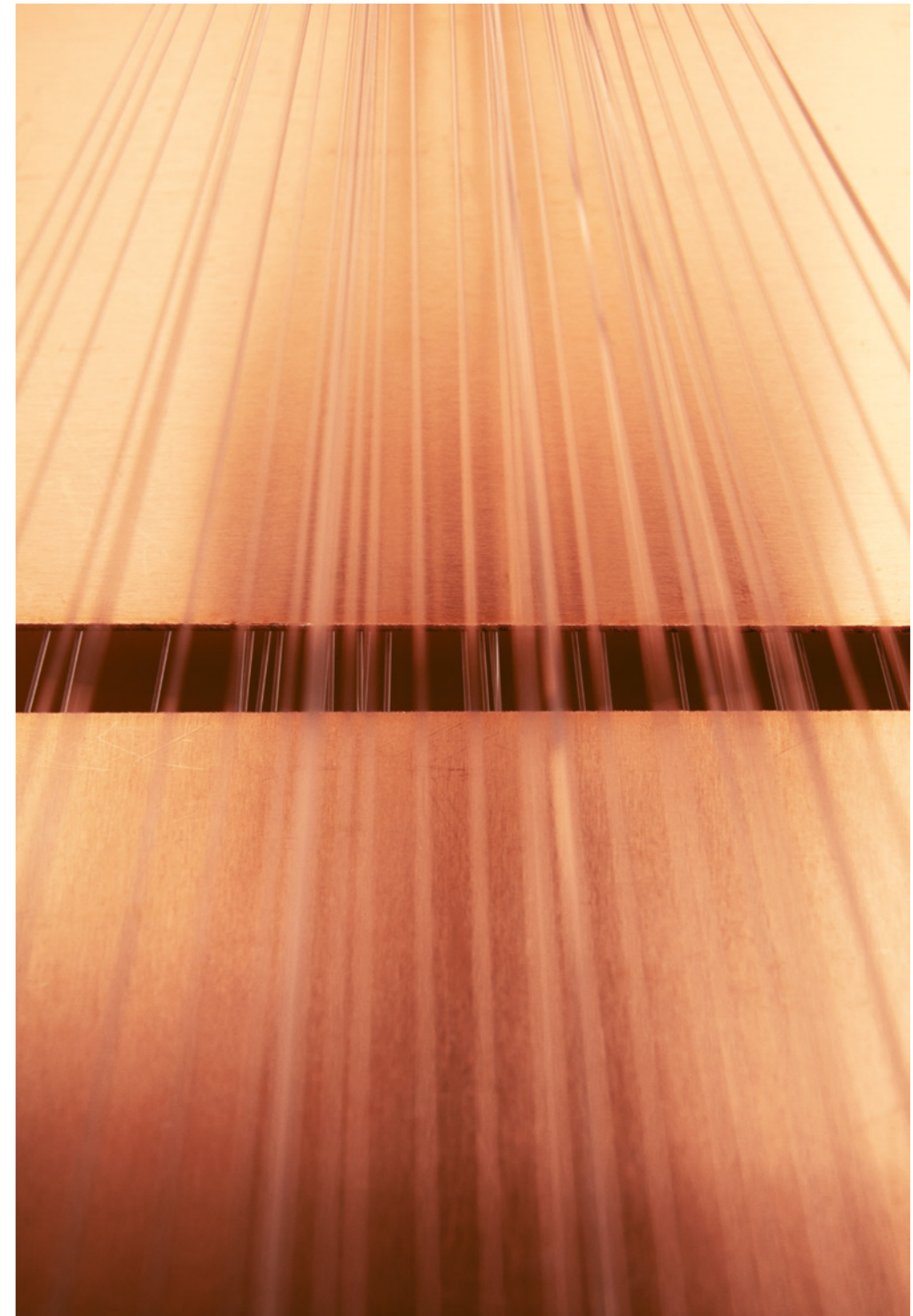
Suojelupoliisissa operatiiviset analyttikot ovat hyvin lähellä tiedonhankintaa ja auttavat suuntaamaan sitä. Operaatioissa on tavallisesti jonkinlainen kohde tai kohdejoukko, josta

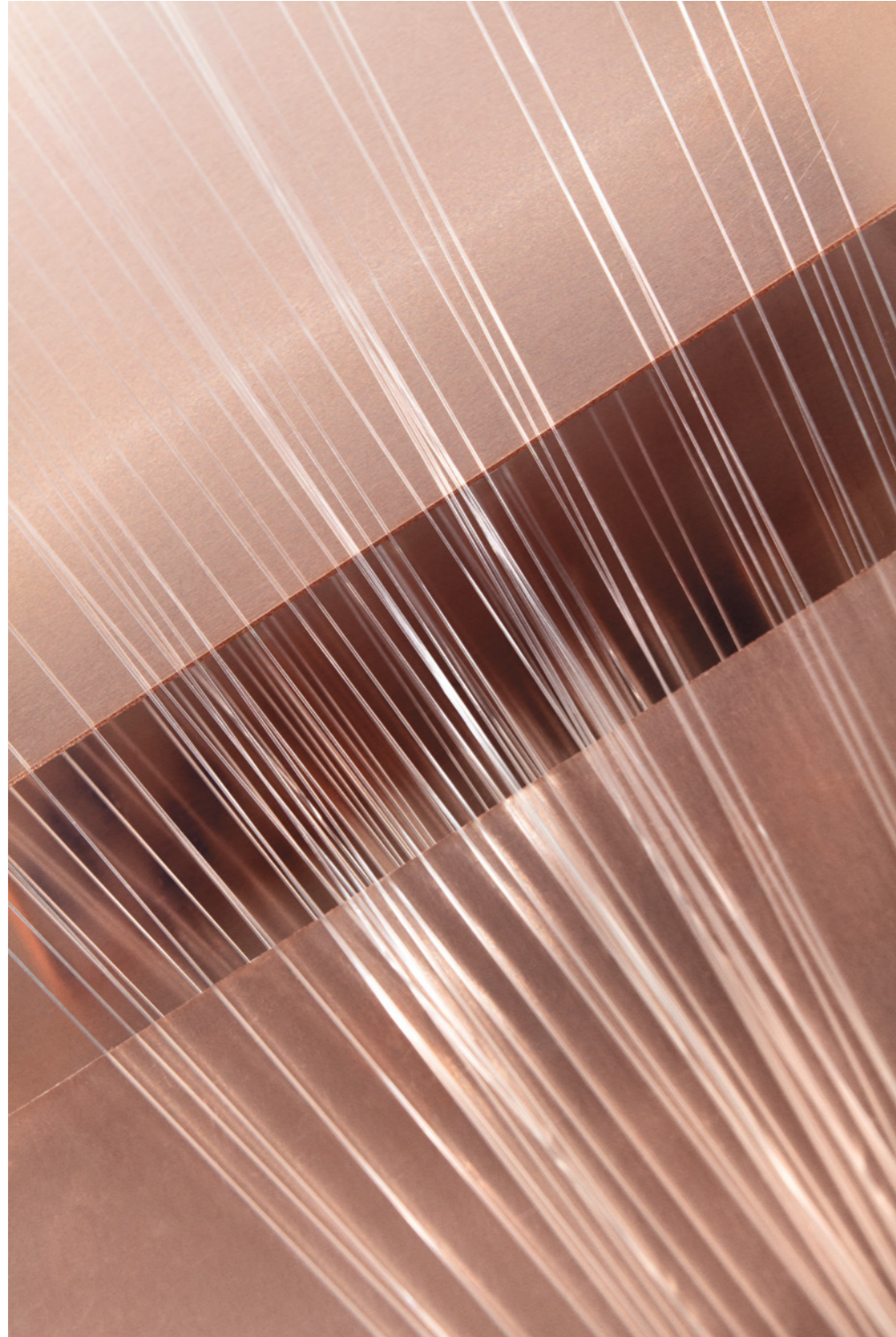
kerätään tietoa. Operatiiviset analyttikot tarkastelevat asioita yleensä hyvin konkreettisella tasolla analysoimalla esimerkiksi kohdehenkilöiden verkostoja. He arvioivat tiedusteluoperaatioissa kerättyä tietoa jatkuvasti.

Tiedusteluanalyysillä on omat kansainvälisesti kehittyneet menetelmänsä, joita myös Suomessa hyödynnetään. Menetelmillä pyritään tekemään näkyväksi erilaisia ajattelun vinoumia. Esimerkiksi hypoteeseja hyödynnetään analyysityössä, sillä ne tuovat analyysiin läpinäkyvyyttä ja rakennetta.

Yksi usein käytetty menetelmä on kilpailevien hypoteesien analyysi. Analyysin pohjaksi muodostetaan useampi hypoteesi, joita pyritään kumoamaan tiedonhankinnan edetessä. Hypoteeseja testataan lopulta useamman analyttikon voimin. Lopulta jäljelle jää parhaassa tapauksessa todennäköisin hypoteesi.

Analyttikon on asetettava toisinaan myös vastapuolen asemaan eli pohdittava, mitä kohde ajattelee ja tavoittelee. Tämänkin näkökulman testaamiseen on omat analyysitekniikkansa.

Analyysia tehdään monista näkökulmista

Suojelupoliisissa on monta analyysin tasoa. Siinä missä operatiiviset analyytikot ovat kiinni käytännön tiedonhankinnassa, taktisen analyysin tehtävä on yhdistellä eri operaatioista ja muista lähteistä saatavaa tietoa. Myös he ohjaavat operatiivista tiedonhankintaa ja ylläpitävät esimerkiksi terrorismin kansallista tilannekuvaa.

Strategisen analyysin tehtävä on tehdä laajemman tason johtopäätöksiä – mitä Supon tiedonhankinnassa ja muista lähteistä saatu tieto tarkoittaa Suomen turvallisuudelle laajasti. Strateginen analyysi ennakoii ja suuntaa tiedonhankintaa valtiojohtoon tietotarpeisiin ja katveisiin.

Mikä on erityistä Supon analyysityössä?

Suojelupoliisin strategisen analyysityön erityispiirre on keskusteluyhteys päättäjiin. Tiedustelutiedon tuottamisen lähtökohdina ovat valtiojohtoon tiedontarpeet, vaikka itse analyysin on oltava aina riippumaton.

Tiedontarpeita kartoitetaan vuosittain keskusteluissa poliittisen ja virkajohdon kanssa. Keskusteluiden pohjalta muodostetaan siviilitiedustelun painopisteet. Supolaiset johtavat painopisteistä tarkempia tiedustelukysymyksiä, joista hankitaan tietoa. Kysymyksillä pyritään vastaamaan valtiojohtoon tiedontarpeisiin.

Analyytikoilla on keskeinen rooli tiedustelukysymysten muodostamisessa. Niitä saatetaan työstää esimerkiksi monen analyytikon voimin aivoriihessä. Tiedustelutyö on aina tiimityötä, jossa analyysin, tiedonhankinnan ja operaatioiden johdon on toimittava yhteen.

Suojelupoliisi on vahvistanut analyysityötään

Laadukkaan tiedusteluanalyysin merkitys on korostunut viime vuosina tiedustelussa. Aiemmin tiedustelupalveluilla oli vahvempi monopoli erilaisiin tiedonhankinnan keinoihin, mutta teknologian kehitys on muuttanut asetelmaa.

Suojelupoliisiin onkin palkattu merkittävä määrä analyytikkoja. Analyysin näkökulmasta on hyvin olennaista, että analyytikot ovat moninaisista taustoista. Virastoon on palkattu viime vuosina hyvin eri alojen yliopistotutkinnon hankkineita ihmisiä, journalisteja ja muualta valtionhallinnosta tulleita analyytikoiksi.

Suojelupoliisiin analyysia ja siihen liittyvää koulutusta on kehitetty entistä ammattimaisemmaksi ja järjestelmällisemmäksi.

Ajattelun vinoumia tiedustelussa

Peilivaikutus

Omien näkemysten heijastaminen toisen tahon näkemyksiksi, koska ihmisillä on tapana pitää omia ajatuksiaan ja toimintaansa rationaalisina.

Ryhmäajattelu

Ryhmän näkemykseen mukautuminen ilman oman näkemyksen muodostamista tai ilmaisemista, koska hyvän ryhmähengen säilyttämistä pidetään arvokkaampana.

Kilpailevia hypoteeseja

Hypoteesi 1

Ryhmä suunnittelee iskua kriittisen infrastruktuurin kohteeseen ja kykenee toteuttamaan sen.

Hypoteesi 2

Ryhmä suunnittelee iskua kriittisen infrastruktuurin kohteeseen, mutta ei kykene toteuttamaan sitä lyhyellä aikavälillä.

Hypoteesi 3

Ryhmä ei suunnittele iskua kriittisen infrastruktuurin kohteeseen.

Alueellinen läsnäolo on tärkeää Supon tiedonhankinnalle

Suomeen kohdistuvaa tiedustelua ja terroristista toimintaa voi tapahtua eri puolilla Suomea.

”Pitäisi olla sellaisen tiedon kimpussa, jota muut eivät pysty tai osaa hankkia.”

Näin kokenut Itä-Suomessa työskentelevä supolainen **Kari** kuvaa työtään. Ilman läsnäoloa tietoa on vaikeaa hankkia – ja juuri tiedosta Suojelupoliisi elää. Siksi kattava edustus eri puolilla Suomea on olennaisen tärkeää Suojelupoliisille.

Suojelupoliisilla on jatkuvasti käynnissä tiedusteluoperaatioita eri puolilla Suomea. Alue toimistoilla on tärkeä rooli Supon tiedonhankinnassa, sillä niissä työskentelevät tuntevat paikalliset toimijat ja toimintaympäristön.

Suojelupoliisilla on toimipisteet Joensuussa, Kuopiossa, Lappeenrannassa, Oulussa, Rovaniemellä, Tampereella, Turussa ja Vaasassa. Alue toimistoissa hoidetaan lähes kaikkia Supon tehtäviä paikallisesti.

Tiedustelun tai terroristin uhkat eivät rajoitu pääkaupunkiseudulle

Läsnäolo mahdollistaa myös nopean reagoinnin. Jos Suojelupoliisia kiinnostava kohde on esimerkiksi itärajalla, paikalle päästään nopeasti ja apuna ovat tutut rajaviranomaiset.

”On todennäköisempää saada asioista ennakkovaroitus. Jos joutuisimme lähtemään aina esimerkiksi Helsingistä, emme välttämättä pääsisi kiinni asiaan, joka on tapahtunut”, **Kari** kuvaa.

Myös tietolähteiden löytäminen etäisyyden päästä on huomattavasti hankalampaa.

Suomeen voi kohdistua tiedustelua eri puolilla maata. Kriittistä infrastruktuuria on jokaisessa kunnassa ja kaupungissa. Vakoilevia valtioita kiinnostavaa tutkimusta tai keskeisiä yrityksiä on eri paikkakunnilla Suomessa.

Terrorismikaan ei rajoitu uhkana suurimpiin asutuskeskuksiin. Verkolla on yhä keskeisempi rooli radikalisoitumisessa eli toiminta ei ole paikkaan sidottua.

Suojelupoliisiin saa olla yhteydessä matalallakin kynnyksellä

Suojelupoliisi saa kaikkialla Suomessa herätteitä eli kansanomaisemmin vinkkejä muun muassa viranomaisilta, yrityksiltä ja yliopistoilta. Usein asiantuntijakumppaneilla on arvokasta tilannekuvaa ilmiöistä heidän alallaan. He saattavat olla avainasemassa havaitsemassa muutoksia – jos esimerkiksi tietyn profiilin yritykset lähestyvät kumppanusehdotuksilla.

Myös kansalaisilta tulee virastoon arvokasta tietoa. **Kari** toteaa, että Suojelupoliisiin saa olla yhteydessä matalallakin kynnyksellä. On paljon vakavampaa, että olennainen tieto jää saamatta kuin se, että tietoa olisi liikaa.

”Erityisesti konkreettiset havainnot ja vinkit ovat hyödyllisiä, sillä niiden kautta on helpompaa lähteä tekemään jatkoselvittelyjä. Eli sen sijaan, että esimerkiksi kerrottaisiin epäilyttävästä autosta kriittisen infrastruktuurin kohteen lähellä, kirjattaisiin myös yksityiskohtia, kuten auton väri ja rekisterinumero”, **Kari** kuvaa.

Suomalaiset luottavat Suojelupoliisiin

Suojelupoliisi teettää vuosittain kyselytutkimuksen kansalaisten käsityksistä Suojelupoliisin toiminnasta. Viimeisin kyselytutkimus tehtiin 20.11.–2.12.2023. Otos edusti Suomen 18–79-vuotiasta väestöä Ahvenanmaan ulkopuolella.

Valtaosa (90 %) suomalaisista sanoo luottavansa Suojelupoliisiin joko paljon tai melko paljon. Kaksi viidestä (40 %) luottaa Supoon paljon, joka toinen (50 %) luottaa melko paljon.

Luottamus Suojelupoliisiin on pysynyt samalla tasolla kuin viime vuosien mittauksissa, ja tulos on yli kahdenkymmenen vuoden mittauksien kolmanneksi paras. Vain yksi suomalainen sadasta ei luota Suojelupoliisiin lainkaan. Kun tuloksia tarkastellaan erilaisten taustamuuttujien – kuten ikä, koulutus, ammattiasema ja poliittinen kanta – mukaan, erot eri ryhmien välillä ovat melko pieniä. Kaikkien ryhmien valtaenemmistö luottaa Suojelupoliisiin.

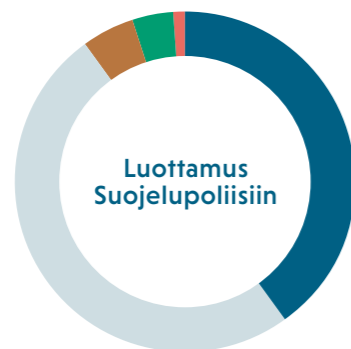
Puhelinhaastatteluina toteutetussa tutkimuksessa kysyttiin myös vastaajien arviota siitä, miten Suojelupoliisi on

suorittanut tehtävistään. Neljä viidestä vastaajasta arvioi Supon selviytyneen tehtävistään erinomaisesti (19 %) tai melko hyvin (61 %).

Samassa tutkimuksessa selvitetään vuosittain myös sitä, kuinka hyvin Suomessa asuvat ihmiset tuntevat Supon tehtävät. Tehtävät muuttuivat, kun tiedustelulainsäädäntö tuli voimaan kesällä 2019.

Suojelupoliisin tehtävistä parhaiten tunnettiin tiedon hankinta Suomen turvallisuutta vaarantavista uhkista, terrorismintorjunta sekä Suomeen kohdistuvan vakoilun estäminen. Yli 90 prosenttia vastaajista tunnisti nämä Supon tehtäviksi. Hieman viime vuotta paremmin tunnistettiin se että, että Supo jakaa tiedustelutietoa presidentille, hallitukselle ja viranomaisille (87 % tunnisti Supon tehtäväksi) sekä Supon rooli turvallisuus selvitysten tekijänä (83 %).

Ulkomaantiedustelu on yksi Suojelupoliisin uusista tehtävistä, ja se tunnettiin Supon tehtävistä heikoimmin (71 %). Tulokset eivät ole juurikaan muuttuneet viime vuodesta.

- paljon 40 %
- melko paljon 50 %
- ei osaa sanoa 5 %
- ei kovinkaan paljon 4 %
- ei lainkaan 1 %

Haastattelujen kokonaismäärä oli 1004. Tulosten virhemarginaali on +/- 3,1 prosenttiyksikköä.

